

FÜGGETLEN LAPOK

Megjelennek minden nap.

Az előfizetési pénzek s a lap kezelését illető minden tárgyak a kiadó-hivatalhoz (Első magyar egyesületi könyvnyomda, 3 korona-utca, 18 sz. a.) intézendők. Bórmentetlen levelek el nem fogadottnak.

Előfizetési ár:

egész évre 20 frt, félévre 10 frt, negyedévre 5 frt.
Beigatási díj: 6-hasábos petit-sor 5 kr., helygdíj mindenbeigatásért 30 kr.
A „nyilt-tér”-ben 4-hasábos petit-sor 20 kr.

T. Olvasóinkhoz!

Addig is, míg évnegyedi felhívásunkat közzé tessék, bátorodunk figyelmeztetni t. olvasóinkat, hogy lapunk f. évi april el-sejétől kezdve tetemesen nagyobb alakban folytatja pályáját, az előfizetési ár maradván mint eddig:

egész évre	20 frt	— kr.
félévre	10	—
évnegyedre	5	—
egy óra	1	70

Pest, márcz. 15. 1868.

A „Függ. Lapok” szerkesztősége.

EGYHÁZI ÜGYEK.

Pest, márcz. 15.

„Melyik munkalat vezet inkább célhoz a kettő közül, az 1848, vagy az 1868-diki?”

Ez eselje a kérdéseknek, melyeket a katolikus autonómiaira vonatkozó két munkalat egymástól sokban különböző kiindulási pontjának és alapelveinek megítélésére vonatkozólag lapunk tegnapi száma szönyegre hozott.

Hogy lehozásainkban a végeztől el ne térjünk, tartsuk meg a természetes észtnai rendet.

Midőn tudni akarjuk „melyik munkalat vezet inkább célhoz”, szükség, hogy előbb tisztában legyünk magával a céllal, mely épen két munkalat, t. i. az 1848 és 1868-iki által eléretni szándékoltak.

Ki van-e jelölve az 1848-diki munkalatban a cél, melyet a püspöki kar az adandott autonómia által elérni akart?

Igen. A magyar püspöki kar az „Emlékirat” 40-dik lapján ez érdemben következő meghatározást adott, a püspöki tanácskozmányok ezéja az volt: „hogy a változott alkotmányos formákban azon helyzetet, mely a kath egyházat a vallási szabadság és egyenlőség terén saját hitelvei és egyházi szerkezetének épségbentartása mellett illeti, fölkeressék s az egyház részére kijelöljék.”

Ez igen világos definitiója a célnak, melyet az 1848-diki munkalat eredményezni akart.

És vajjon az 1868-diki püspöki munkalat mily célok alapjára lett helyezve?

Ugyan azon célokat kívánja elérni a jelen püspöki munkalat is, mint a melyeket 1848-ban, a beállott új alkotmányos formák között az egyház szabadságára és jogainak

biztosítására nézv: szükségesnek tartottak.

Ez oka, hogy az 1868-diki püspöki munkalatban a cél sem indokolva, sem kijelölve nincs; a pontozatok, fejezetek minden bevezetés vagy indoklás nélkül irattak sorban egymás után. Ellenkező esetben, vagy is akkor, ha a jelen nm. püspöki kar az új alkotmányos formák által belépett egyházviszonylati változásokat nem tartaná jelentőségük és következményükben azonosoknak az 1848-diki Emlékiratban körülirt alakítási szükséglettel: autonom munkalatát vagy nem írta volna meg, vagy a helyzet módosult viszonyról pontozatában okvetlen említést tesz vala.

Tisztán áll tehát előttünk, hogy a mostani püspöki munkalat ugyanazon állami és társadalmi helyzetet látja bekövetkezetnek az egyházra nézve, mint a mely az 1848-diki püspöki munkalatban jelezve van. Keletkezésének ugyanazon indoka, keresztülvitelének ugyanazon végeztéja van ma, mint 1848-ban volt.

Midőn a két munkalat ezéja és indoka között ily analogiát találunk, s belátjuk, hogy ugyanazon jogi szükség és egyházi veszély forgott föl 1848-ban, mint jelenleg, közelebb jutánk a két püspöki munkalat beltartalmának a főnforogó időviszonyokhoz való hasonlításához.

Mert itt nem a normális tárgyilagoss felfogás vezethet ezélhoz, vajjon t. i. valamely dolgozat magában véve correct, helyes-e; ez egyoldalú elmélet csupán, s csalékony, mert a priori nem lehet gyakorlati dolgok fölött döntőleg itélni.

Hanem igen is fontos, hogy az adott munkalatot a korkivánalmakkal, az egyház szükségéivel, a helyzet nehézségeivel, a politikai formák szellemével, a társadalmi és kulturai intézményekkel, az uralkodó eszmékkel összemérjük, s ebből következtessük, vajjon a kívánt gyakorlati kivitelt sikerese-e, a cél elérve leend-e?

Nem változókonny sympathiák, sem mulékony uézetekre gondolunk itt. Hanem mely erkölcsi meggyőződésekre, megszívósodott törekvésekre, s szellem tiszta látására.

És ha ezen alapon a két püspöki munkalatot, az indokkal és céllal összemérem, lényeges eltérő eredményre fogok jutni.

Az 1848-diki munkalat a jogkörre nézve, mely az autonomikus befolyás számára adandó, eléggé széles, határvonalai jelzetek; a hívők számára a lelki és papi dolgozon kívül megfelelő cselekvést nyit.

Az 1868-diki munkalat jogkört alig ad, passiva assistentia az inkább, a mi benne a hívők részére nyújtatik, s a határvonalt, mely az egyházi hatalmat és az autonomi-

kus befolyást egymástól elválasztja, oly homályos és elastikus, hogy megnyugtanni és bizalmat kelteni alig lesz képes.

Az 1848-diki munkalat az egyházi képviselet arányos és nem fictionális biztosítékát nyújtja a világi elem kétharmadnyi számában.

Az 1868-diki ettől távol maradt, az egyházközsegeket megfosztja az egyenes képviseltetéstől a megyei és országos tanácsban, az ötös főbizottmány által pedig az egész autonomiát illusoriussá teszi.

Az 1848-diki munkalat a világiak iránt bizalmat lehel, azoktól nem retteg, sőt a szelid előzékenység által őket megnyerni, lefegyverzeni igyekszik.

Az 1868-diki ellenben a világiak iránt bizalmatlan, joghatalommal igyekszik magát körül sánczolni, s nagy hibája, hogy mindenki észreveszi rajta, miszerint a durva necessitas adott neki létet.

Mi következik csak ezen egybevetésből is?

POLITIKA, KÖZGAZD., PÉNZÜGY.

Pest, márcz. 14.

A P. N a p l ó által közzétett s az országgyűlés újabb szakán tárgyalásul beadandó kérdések egy szépecske lajstromot képeznek már az elszámolásban is, hát még e kérdések életbevágó fontossága.

És mégis lesznek sokan, kiket e lajstrom ki nem fog elégiteni, miután abból hiányoznak tárgyak, melyeket az érdekek egoismusa hátra tenni nem enged.

Ilyenek mindjárt az erdélyi unio kérdései, melyeket más országgyűlés elibe halogatni többé alig lehet. Ilyenek a vallások viszonyai az államhoz, melyek míg törvény által szabályozva nincsenek, a felekezetek szabad fejlődését nemcsak gátolják, de összeütközésekre adhat alkalmat az indifiniált állapot. Mert ismerni kell minden vallásfelekezetnek, mennyi joggal bír saját kebelében dolgaiért intézkedni. Mig ezen viszony meghatározva nincs, addig be sem látjuk, miként lehet a nevelés s tanügyben organicus törvényeket hozni.

Nem látunk továbbá semmit ama lajstromban a választási törvények revisiójáról. Épen ugy említés sem tétetik a felsőház valahárai organisatiójáról.

Atalában pedig ezen országgyűlés hivatása volt volna az alkotmány kifejtése telhetőleg minden részleteiben.

És ez irányban nem látunk rendszert a felhozott lajstromban.

Szerintünk, miután a közjogi viszonyok az uralkodással és velünk kapcsolatos or-

szágokkal rendeztetek, s ezen rendezés kapcsolatában felmerült egyes kérdések kiegyenlítése megtörtént, a kormánynak a benső viszonyok összhango átalakítására kellvala egész tevékenységét bizonyos rendszeres összefüggésben venni.

És itt első helyen maga az állam hatalom gyakorlatának főtényezője, a törvényhozás áll.

Ez alap maga, t. i. a választási rendszer, melyen a képviselőház alakítása nyugszik, igen hiányos s tarthatlan, de a törvényhozás egyik része, a felsőház teljesen rendezetlen.

Azon országgyűlés, mely hivatva volt alkotmányozni, és azon formák alapjait leteenni, melyek jövőben a közélet menetét elhatározzák, világos s tarthatlan fonak-ságokat épen a törvényhozás alapjai körül nem hagyhat megoldatlanul.

És miután ekkint a törvényhozás körüli teendők részletesen revidálva s összhango hozva leendenek, hova természetesen a verificatió, átdolgozott házszabályok, honosítás s törvényhirdetési szabályok is tartoznak, akkor az építés természetesen rendén következik a végrehajtási rendszer megalapítása az új viszonyok közt.

E rovat alatt fordul elő aztán a megyék, városok, községek rendezése. E végrehajtási functió ismét két főszakra, oszlik fel t. i. a közigazgatási s igazságszolgáltatási sira.

A hatóságok ódon rendszere az új viszonyok közt szinte tarthatlan, hogy egy nagy község kebelében együtt egymás mellett több rendű hatóság működjék, ezen rendszer már túlélte magát.

Atalában egész administrationalis rendszerünkben annyi a régi viszonyokból fennmaradt anomalia, hogy ez így nem maradhat, de még egymástól elválasztva, külön helyesen alig tárgyalhatók.

Magyei és városi törvényszékek, melyeknek egyikét a megye, másikat a város választja meg, ugyanez városban ma még együtt székelnek.

Minden üzlet a városokban történik, annak törvényszolgáltatásához köti magát jobbadán, s a törvények előtti egyenlőségnek semmi értelme, ha a lakosok majd egyik, majd másik bíraskodása alá tartoznak a régi osztályok hagyományai szerint.

A végrehajtásban a kormány felelőssége az új kormányzat alapját képezi, azonban ezen kormány viszonya a hatóságokhoz merő fonakság. A kerületi hatóságok egy részben a hatóságok élén indefiniált viszonyban a kormány közege áll, de csak a minap is olvastuk egy megyéből, minő zajt ütöttek a

TÁRCZA.

A szépség szerepe a görögök szellemi életében.

V.

Azon nép, melynek Homeros volt a tanítója, mely az minden más bölcsnél többre becsülte, mely nemzeti életét abból szivta, mely az ő műveit mivelődése alapjánál ismerte, mely azt fiatalaival szóról szóra betanultatta, lehetne-e kétségünk, hogy azon nép, milyen vala a görög, nem egyedül a szépségért lelkesedett? Azon nép, mely a rideg kövekre nemzeti sajátágának bélyegét tudta ihleni, mely az ióni finom és a dóri kemény természet építményeiben oly hiven ki tudta fejezni, mely fidiási szobrok közt szeretett élni, lehetne-e, hogy azon nép a szépség iránt érzéketlen, avagy annak tökéletes fogalma nélkül lett volna? A költészet és művészet csak a görögöknél lett olyan, a milyenne egyik népénél sem az ő korban, e szív-kező elemek csak az ő kezeikben lettek tökéletesekké, kiknek mindenük a szépség vala. Az isteneknek szépsége, alakjaiknak vidámsága, természetüknek kellemé, mit a görögök költői szelleme már eleve oly bámulatosan elképzelt magának, az ugyanazon kellemé éghajlat alatt született s nevelkedett költők és művészek által nyert határozott kifejezést. Itt mintegy kölcsönös összeműködést, egymásra való hatást, egymás iránti viszonyt látunk előlépni, a hol éghajlat, az ebből származó vallási eszmék,

az ezen nyugvó közélet, az innen fölmerülő irodalom és művészet, mindannyian a szépség közös ezéja felé nehezkednek, a hol egyik dolog a másikkal versenyeznek, s egyik hibebb kifejezése akar lenni a szépségnek, mint a másik. Az égalj kellemé működött a görögök isteneinek képzetében, az sugallta az eszményképeknek megfelelő szép alakot, az isteneknek e szép alakjai hatják meg az emberi szívet, melynek tulajdona egy felsőbb tökélyre törekedni, ez hozza elő a költőt és művészt, ki szépségtől tápláltatva, szépségtől körülvéve, mintegy közvetítő helyzetet foglal el az istenek, mint a szépség kutfeljei, és az emberek, mint a szépség érzői között. Görögország azon tündérkert, a hol a szépségnek virágai a természet öléből keltek ki. Mert a görögök irodalmának és művészetének termékei, nem előleges szépsézet szabályok tanulmányozásának eredményei, nem a szavaknak és az anyagoknak valamely elméleti szabályhoz való alkalmazásai, hanem az lesz szabálylva, a mi szerint az ő költők és művészek képzetüket megtestesítették, az lesz széppé, a mi az szellemük szüleményével a legjobban megegyezik, szóval ő náluk természetes szépséget bámulunk, a későbbi népeknél pedig csak mesterkélt szépséget látunk. A görögök egész irodalma és művészeté nem egyéb, mint a szépség körüli folytonos udvarlás. Home rosztól kezdve, Kallinosz, Tirteosz, Alkeosz, Szaffó, Alkman, Pindaros, Eszehilosz, Szofoklesz, Euripidesz, s a görögök még annyi iróin keresztül is mind ugyanazon jelleg húzódik, ugyanazon eszme él, a költészet annyi különböző fáján, melynek az elszámolait képviselői voltak, ugyanazon egy su-

gár fénylik mindenütt, ugyanazon egy hang szól, t. i. a szépség. Görögország földén azon pillanattól kezdve, melyben a szobrász vésője a lelketlen köhöz először ért, melyben az építés az egyik köhöz másik fölé először tette, mindaddig, mig amaz az olimpiai Zeuszban, emez pedig a Parthenón és Erechtheumban a tökéletesség tetőpontjára nem jutott, azaz a szobrászat és építészet, kezdeténél ugy, mint a netovábbnál, azon egy ezéla sietni, azon egy erőttől lelkesedni, mely mindig a szépség vala, soha sem zúnt meg. S ez irodalmi, ugy mint művészetű remekék, mily hű visszfényei lettek Görögország mérsékelt éghajlatának, melyről főnebb emlékeztünk, s mily tökéletes kifejezései azon földnek, mely minden terményében mérsékelt vala. Már pedig azon mű, mely mérsékeltéget tüntet elő a kivitelben, ugyanezen tulajdonság következtében már szép is, ez által már a szépségnek is eleget tett. Azon képzet, mely a görög költő vagy művész lelkét meghatotta, nem volt ábrándos és csapongó, mint az indus vagy egyptomié, hanem mérsékelt; azon alak, melyet a görög képzetének adott, nem volt szerfölött nagy, hanem mérsékelt, s azon anyag, melyet a görög szépségi képzetének kifejezésénél fölhasznált, nem volt igen sok, hanem mérsékelt mennyiségű. Az indusok Mahabarata vagy Ramayanak költeménye óriási kiterjedése által elrémit; a görögök Iliászta ellenben mértéket ismerő terjedelme által gyönyörködtet; amaz kifárasztják az olvasó lelket, ez pedig fölvilanyozza; az indus építészet roppant pagódái, az egyiptominak kolosszális gúlái a legkirióbb ellentétben állanak a görögök

határozott magasságu templomaival, s mig amazok szerfölötti nagyságuk által leverőleg hatnak a szemlélőre, a görögök illó nagyságu építletei élvezetet nyújtanak mindenkinek, mig az indusok és egyiptomiak szobrai mindig az emberi nagyságot meghaladó körben mozognak, a görögök az ő szobraiknál e határt fátlépni a lehető legjobban óvakodnak. A keletiek szellemi élete tehát mindig a határon túl kalandozik, a görögöké mindig az illó mederben marad, mig amazok a szépség korlátain merészen kironatnak, a görögök e kedves szabályhoz örömezt alkalmazkodnak, mig amazok mindig a szépség ellen tesznek, ezek mindig ahhoz illeszkednek; mig amazoknál a szépség a nagyszerűnek eszméje elől kitérni tartozik, a görögöknél minden egyébb a szépség szolgálatára köteleztetik. Ily szerepet játszott a szépség a görögök szellemi életében, ily befolyással volt annak minden nyilatkozatára, ily mulhatlan kellék volt az mindennütt. A mi a görög hitregetant bámulatossá teszi, nem egyébbnek, mint a görögök folytonosan szépségre törekvő hajlamának az eredménye; mi a görög népet magát is széppé idomítja, nem másból, mint az ő isteneinek szépségével való lelki foglalkozásból következik; már pedig oly szép éghajlat, oly szép istenek s oly szépre vágyó nemzeti hajlandóság közepette az emberi szellemnek a költészet és művészetben nyilatkozó élete szinte nem lehetett más, mint maga a szépség. Azért is, bármily jeles tulajdonokkal, bármily fényes nemzeti sajátágokkal kérkedjenek a földnek egyéb népei, mindenek fölött a görögöké marad az egyetlen tulajdon — a szépség. Váry Gellért.

bizottmányban a felett, hogy a szolgabíró eljárásáról a főispánhoz tudósítást küldött. A felelős kormány közegének felát a végrehajtás menetéről gyűlésen kívül tudomást szerezni nem szabad. Másfelől a városokban, hol pedig a nemzet szellemi s anyagi tevékenysége összpontosul, a kormány még közzeggel sem bír, azok tehát még csekélyebb fonalszállal vannak a felelős kormányhoz kapcsolva.

Hajdan természetesen mind törvényhozási, mind végrehajtási tekintetben a megyék, azaz kerületi hatóságok birtak fontossággal csaknem kizárólag, a városok a törvényhozásban nem nyomtak semmit is, végrehajtásban pedig teljesen alárendelve voltak.

Ma a viszony éppen ellenkezőleg fordult, a törvényhozásban és végrehajtásban nagyobb nyomatékú tényezők lettek.

És ezen állással szemben szakított csaknem teljesen meg a kapcsolat kormány és városok közt.

Mind ezek oly fonákságok, melyek az organismus életvalóságát döntik el, izgalmas idők rögtönzéseiből támadtak, de ma, midőn a jövőd számára egy államgépezeti rendszert kell kijavítani, s az egyes mozgató kerekeket összeilleszteni, nem lehet, hogy ezeket figyelem nélkül hagyjuk, ha csak mitem gondolkunk azzal, minő rendetlen lüktetéseken folyik azontúl is a nemzeti élet s nem sokat törődünk azzal, mennyi devastatiókat tehetnek a közélet rendetlen folyamában az organicus hibák összehatásai.

Nemzetünk századokig haladt intézményeinek alakításában, a historiai fejlődések vezérfonalán. Ez volt jellege törvényeinknek.

Attért 1848-ban a codificatio terére. Ehhez nem értett soha. Codificált a szükségétől zaklatva rögtönözten.

Most már benne vagyunk. S ha codificálnunk kell tegyük ezt rendszeresen s összefüggőleg, különben úgy belezavarodunk az intézmények fonákságaiba, hogy a törvényhozás tévesztéseit vagy az önkénynek felülről, vagy az életnek alulról kell helyrehozni, mindig a társadalmi rend nagy kárával.

Ezért óhajtuk, hogy a törvényhozás előre átgondolt rendszerrel, de fogjon egyes reformalkítások rendezéséhez minden complexusával, nem pedig ide is oda is kapkodva mindig kivívobbakká téve az össze nem illő fonákságokat.

TÖRVÉNYHOZÁSI ROVAT.

Országgyűlési tudósítás.

A képviselőház f. hó 14-én d. e. 10 órakor Szentiványi Károly elnöke alatt ülést tartott. A miniszterek közül: b. Eötvös József, gr. Mikó Imre, b. Wenkheim Béla és Horváth Boldizsár voltak jelen. Napirenden volt: A kérvényi bizottmány jelentésének tárgyalása.

A jegyzőkönyv hitelesítése után az elnök néhány beérkezett kérvényt mutatván be; Boros Dániel képviselőnek adja a szót, ki a Szatmár-nemzeti iparosok azon kérvényét nyújtá át, melyet ezek az iparrendtartás felállításánál figyelembe venni kérnek.

Just József, mint a kérvényi bizottság elnöke, jelenti, hogy a mai tárgyak közt olyanok is vannak, melyek már december hóban referáltak; egyuttal a házszabályok 81. §-a értelmében egy új kérvényi bizottság megválasztását kéri. Általános óhajnak engedve, az eddigi tagok továbbra is megmaradnak e bizottságban.

Just továbbá Nyitra megye több bizottmányi tagjának az 1867. évi ápril 17-29-én tartott tisztválasztás elleni panaszlevelet mutatta be, mely a kérvényi bizottsághoz utasított.

Talabér, mint a kérvényi bizottság előadója, referálta, csupán magánjellegű kérvényekről szolt, melyek az illető miniszteriumokhoz beható tárgyalás végett áttették. Ezután Horváth Döme szintén e bizottság részéről referált. E kérvények közt volt egy, melyben egy hazai község panaszolja, hogy kérvénye a miniszteriumtól elintézetlenül érkezett vissza s kéri, hogy a ház bizottsága adna e kérvényről véleményt.

Madarász és Csiky e kérést teljesítőnek véleményezik, mert — ugymond — nem lehet ezt azon miniszteriumhoz utasítani, mely ezt már visszautasította.

Kurez azonban oda nyilatkozik, hogy e törvényhozás nem határozhat a felett, mi a közigazgatáshoz tartozik.

Horváth Döme előadó pedig azon felvilágosítást adja, hogy ezen visszautasítás állitattik ugyan, de bebizonyítva nincsen.

Végzetleg kimondatik, hogy a kérvény a végrehajtó hatósághoz utasítsák.

Esztergom városa sérelmi kérvényéhez Besze János emel szót, és elmondja, hogy e város

főszerele abban rejlik, miszerint 1861-ben a finansz közeg e város vasládáiból 60,000 fnyi kötvényeket önkényesen elvittek; azért kéri ő, hogy a kormány e sérelmet valahára orvosolja. A kérvény a miniszteriumhoz utasított.

Záradékol ugyanazon bizottság részéről Halmosy Endre és gömöri Szontagh Pál előadó referáltak.

A legközelebbi ülés jövő hétfőn d. e. 10 órakor leend. A mai ülés déli 12 órakor befejeztetett.

KORMÁNYZATI ROVAT.

A magyar közmunka s közl. miniszter jelentése a Felsőház az ország közlekedési eszközeinek állapotáról és a vezetésre bizott miniszterium tevékenységéről.

(Folytatás.)

Kétségtelen ezek után, hogy hazánkban, hol századok mulasztásai várnak orvoslást, ha visszanyert önrendelkezési jogunkat productiv beruházásokra akarjuk használni, a rendkívüli hitelforrások megnyitását nem szabad visszariadnunk.

Köztünk állapotának s azok körüli legsürgősb teendőink megérintése után, azon közlekedési eszközök megismertése következik, melyek ugyan nem állanak az év minden szakában rendelkezésünkre, de mégis teherszállítási nagy képességük s olcsóságuknál fogva, közforgalmunknak szintoly jelentékeny tényezői gyanánt tekinthetők; s ezek:

II. A folyók és csatornák.

A természet több oly folyóval áldotta meg hazánkat, melyek segédelmével egyes vidékek terményei azon helyekre szállíthatók, hol különböző éghajlati viszonyoknál fogva honosak nem lévén, sokkal nagyobb kelendőségük van, — sőt kifele, nevezetesen nyugat, dél- és kelet irányában világrészünk egyik legnagyobb folyójával rendelkezünk.

Sajnos azonban, hogy vizutainok jobbra még csak kezdetleges (primitív) állapotokkal találkozunk, s ennél fogva azokon nem is uralkodik oly életség, mint a minőt a nyugati államoknak sokkal jelentékenyebb folyóin észlelhetünk.

Egész hosszában mind gőzhajókkal, mind egyéb járművekkel csupán a Duna hajózható, mely Dévénytől egész Orsováig délkeleti irányban összesen 137 mértföldnyi hosszúságban hasítja hazánk területét.

A Tisza, melynek egész hossza 186 mértföld, közönséges járművekkel 150, gőzöskékkel pedig kedvező vízállásnál 110 mértföldre hajózható.

A Dráva náka hossza a magyar korona területén 34 1/2 mértföld, mely közönséges hajókkal ezen egész hosszában, gőzöskékkel azonban legkedvezőbb vízállásnál is csak Kottori-Kakonyáig mintegy 22 mértföldnyire használható.

A Száva a krajnai határszéltől kezdve, beömléseig 97 mértföldnyi utat tesz, és Sziszekig, vagyis felfelé 76 mértföldnyi hosszúságban hajózásra mindkét rendbeli járművekkel alkalmas.

A Maros, melynek hossza Erdélyben 56, Magyarhonban pedig 34 mértföldet tesz, mindössze 65 mértföldre hajózható, de gőzhajózásnak csak Arad és Szeged közötti legalsó, mintegy 12 mértföldet tevő része felel meg.

Ezeket kívül még a Bodrogon járhatnak kedvező vízálláskor a gőzöskék S-Patakig, vagyis torkolatától felfelé 4 1/2 mértföld hosszúságban.

Több folyóink közül csak a Mura vize használható itteni egész hosszában közép nagyságú hajókkal közlekedésre; míg a Vág vize kisebb hajókat Vág-Ujhelytől kezdve, nagyobbakat pedig csak Guta-Farkasd vidékéről bír meg — továbbá a Szamosnak magyarhon része Szatmár-Németin alul, nemkülönben a Körösöknek kettős- és harmas-Körös nevezete; alatt ismeretes alsó része, a Temesnek Tomaszveten alóli rövid útja, vegre Horvátországban a Kulpának Károlyváros alóli része alkalmas hajózásra.

De mindezen folyókon, magát a Dunát sem véve ki, egyes szakaszokban a hajózás nagy akadályokkal jár, minek oka leginkább azok szabályozatlan állapotában rejlik.

Ha kivesszük a Pozsony környékén és Orsovánál már évtizedek előtt tett nagyobbszerű műveleteket, az 1848. előtti években nagyobbára csak előkészületek törtettek, hogy folyóink idővel a vízépítéssel magas igényeinek megfelelő módon szabályozathassanak.

Nem is tagadható, hogy az akkori időben országos közlekedésen eszközöltött nagyszerű víz- és helyrajzi mérések es felvételek oly becses adatokat szolgáltatottak a jövő nemzedéknek, minőkkel más névelt nyugati államok közül is igen kevés dicsekedhetik.

De mielőtt a nagy költséggel felhalmozott becses adatokat a folyam szabályozás terén értékesíteni lehetett volna, beállott hazánk viszonytalanságos korszaka, mely alatt hasznos beruházásokra vajmi kevés gond fordítottat.

A szorosabb értelemben vett Magyarország területén 1850-ik évtől kezdve, csupán a Duna és Tisza folyam részéről rendes kincstári java-

dalmazásban, mind szabályozási, mind fenntartási czélokra; míg ellenben a Marosnál csupán a meder-tisztítási költségek fedeztettek az államkincstárból.

De mennyire elégtelen vala az előbb-nevezett két folyó évenkénti szabályozási és fenntartási adománya, ezt világosan mutatják az államköltségvetések azon időkből, melyek közül ez alkalommal elégséges lesz a legutolsó három évre vonatkozó ebbeli adatokat kiírni, és pedig:

a) A Duna szabályozásra engedélyezve volt: 1865-ik évből 100,000 frt., 1866-ban 120,000 frt. 1867-ben 132,000 frt. Összesen: 352,000 frt, vagyis átlag: 117,333 forint.

b) A Tiszaszabályozásra ugyanazon időszak alatt rendes adományként szolgált, és pedig: 1865-ik évből 100,000 frt., 1866-ban 120,000 frt., 1867-ben 120,000 frt. Összesen: 340,000 frt. vagyis átlag: 113,333 frt.

c) A Marosnál évenként egyaránt 6,453 frt 28 krnyi medertisztítási költségeket viselt az államkincstár.

A már létező szabályozási művek fenntartására, felügyeletére, s ezekkel járó egyéb költségekre a fennkített évi összegeken kívül a Dunánál még évenként mintegy 60%, a Tiszánál ellenben mintegy 20% engedélyeztetett az államkincstárból.

Hogy ezen csekély javadalmazás ellenére, a tiszaszabályozás nagy műve mégis tetemes előhaladást képes felmutatni, ennek oka abban rejlik, hogy az 1863/4 évi inség idején a munka után sővárgó népség hasznos foglalkodtatása czéljából 1,300,000 forint rendkívüli nyitottat visszabályozási munkákra, mely összeg legnagyobb része a Tiszánál használtatott fel.

Ezeknek előre bocsátása után, helyén lesz a kincstár költségén eddigelő eszközölt folyam szabályozási munkák eredményét röviden előtűntetni.

a) A Dunánál az 1850-1867. időszak alatt csupán két nevezetesebb folyam szabályozási mű létesült, t. i. az ugynevezett bogyszlói átvágás Tolna vidékén, és a herzegásának nevezett átmetzés Bezdánánál.

A többi dunaszabályozási munkálatok csupán a meder elfajulásának megakadályozását czélzó partvédelemre, vagy egyes mellékágak elzárására szoritkoztak, s habár ezeknek kiváló helyi jelentőségük kétségbe nem vonható, mégis általános szabályozási szempontból azért nem jöhetnek tekintetbe, mivel egyelőre meg nem határozható, mennyiben fognak azok az általános szabályozás keretében beilleszthetők lenni.

b) A Tisza, mely terv szerint 101 átmetzés által hosszának mintegy felével vala megrövidítendő, némi részben már 1848-ik év előtt vétett szabályozás alá, s 1850-ik évig mindössze 9 átmetzés vétett munkába 11,690 folyó öl hosszúságban.

Midőn egy 1850-ik évi július 16-án kelt legfelsőbb elhatározás ismét életre szollitá az idők mostohasága folytán fennakadt tiszaszabályozási vállalatot, és mind a folyam medrének javítására megkivántató költségek fedezése, mind pedig a központi igazgatási és technical személyzet fizetése az államkincstárra ruháztatott, csakhamar újult erővel megindult az átmetzési munkálatok folyama, és 1860-ik év végeig már 65 átmetzés ásatott, melyek által a Tisza folyása 63,640 öllel, vagy is 16 mértfölddel vált rövidebbé.

Azóta különösen 1864-ik évből a többi átmetzés, is egynek kivételével, már mind munkába vétetett, kiképződésük előmozdítása végett azonban még több rendbeli munkák vannak hátra, mikről még szó leend.

c) A Dráva folyót az eddig fennállott rendszabályok értelmében a jobb parti hatóságok kezelték, s Horvátországnak volt is e czélra évenként bizonyos, bár csekély adománya; történet azonban itt is, mind az 1848 év előtti, mind pedig későbbi időkben nevezetesebb átmetzési munkák, melyek részint a só felemelt árából, részint pedig közmunka erővel hajtottak végre. A tárgyalási iratok tanúsága szerint, a legutóbbi időkben fennállott országos kormányzások minden alkalmat felhasznál azon czélból, hogy ezen folyó szabályozása is az államkincstár költségén eszközöltessék, de ez iránt tett számos felterjesztési egyebet, mint egy királyi bizottság kiküldetését, nem eredményeztek.

Ezeket kívül még csak:

d) A Marosnak magyarhon részén történtek némi szabályozási munkák, melyek több átmetzéseket, a társulati kölcsön pénzzel létesített magyar és szerb-Csanád közti ugynevezett „karcsonyi átmetzés” kivételével, egytől egyig a folyammenti községek közmunka ereje hozta létre.

Midőn tehát folyóink hajózhatására az államkincstár ily kevés gondot fordított, valóban nem lehet felakadni azon ritka jelenségen, hogy vízi utaink közelebb nemhogy nem szaporodtak, de a meglevők is részben hanyatlásnak indultak, — minek következtében a gőzhajózási társaság gőzözei pályáját mind a Tiszán, mind pedig a Drá-

ván tetemesen megrövidítette, a Marosnál pedig teljesen megszüntette.

Vízi közlekedésünk sajnos pangásának másik oka abban rejlik, hogy még nincsenek törvényeink, melyek a hajózás számtalan akadályainak gyors eltávolítására biztos módot nyújtanának.

(Folyt. köv.)

Levelezések.

A Gönczi egyházkerület folyó 1868-ik év január 30-án Gönczön tartott vegyes gyűlésének a népnevelési egyletekről szóló jegyzőkönyve.

A Főtisztelendő kassai püspöki megyei hatóságának a mult év december 18-án az 1540-ik szám alatt kelt rendelete következtében meglegyátván a kerületi Esperestárságok, miszerint a magyar királyi vallás, s közoktatási miniszter báró Eötvös Ö. nagyméltósága által kiadott, s a nméltóságú magyarhon megyés püspökök által is ajánlott katolikus népnevelésügyek szabályai, s ezen egyleteknek alkalmas módoni behozatala fellett — nemcsak a lelkesek egymással, — hanem a tekintélyesebb kerületi világiakat körrübe hívva, azokkal is, éretten tanácskozzanak; a Gönczi egyházkerület ezen nagy jelentőségű rendeletnek eleget teendő, folyó 1868-ik év január 30-án Gönczön a Plebánia lakban összegyűlékezett, s az ott jelenlevő Plebánosai a kerületnek, nehány tekintélyes világi tagokkal egyetemben, a szóban levő katolikus népnevelési egyletek felett komolyan tanácskozzán, a következő előlegesen, s utólagosan kifejtett indokokkal támogatott határozatban állapodának.

„Jóllehet a kerületi gyűlés minden tagja a népnevelés szent ügyét szívén hordozva, semmit sem óhajt inkább, minthogy ezen, — a magyar katolikus egyház, de általában az egész magyar nemzetnek boldog jövőjét egyedül eszközölhető, — fontos intézmény mielőbb kellő virágzásba hoztassék, — a mi csakis egyesült országos igyekezet által érhető el a legsikeresebben, — mégis tekintve az előterjesztett kath. népnevelési egyleteknek felette korlátolt hatáskörét, — továbbá a jelen átalakulási törvényes, és méltányos óhaját sok irányzatát, — tekintve az alkotmány által kimondott, s biztosított egyenjogúságát és szabadságát a cultusoknak Magyarhonban, s ennek következtében a protestans vallás felekezeteinél már régi időktől divó önkörükbeni szabad rendelkezési jogot, nem csak a nevelésre, hanem a cultus körüli minden ügyekre nézve is: a Gönczi egyházkerület lelkeszei és világi tagjai egyetemesen oda nyilatkoznak, s azt határozzák: „miszerint reájuk nézve a népnevelési egyletekben részvét s azokba beállítás mind addig időelőtti és czélhoz nem vezetett lenne, — míg nem magyar honnak, sőt a magyar szent korona minden tartományainak katolikusai egy nagy társulatba szoroson egybeforrva, Főlséges Apostoli királyuk, mint legfelsőbb kegyur és a nméltóságú püspöki karnak vezérlete mellett, a törvényesen őket illető autonomia szerint minden idegen befolyástól menten intézhetendik, nem csak a nevelésnek ügyeit, hanem a katolikus cultusnak valamint általában a kath. külső életnek minden mozzanatait is;” — Mert a kath. népnevelésnek nagy erőket igénylő ügye a felsőbb vagyonos osztályok pártfogása nélkül előmozdítható nem lévén, a felsőbb művelt osztályok pedig a maguk áldozat készségükkel a kath. népnevelésre nézve, — a mint vidékünkön általános a hangulat, — egyedül az önkormányzat, az autonomia megnyerésétől feltételezvé, — a nép közötti egyoldalu alkotása a kath. népnevelési egyleteknek már azért sem lehetséges, mert a köznép így is, sok más terhek mellett a népnevelési terheket egyedül viselven, az e czélra teendő felszólításokat a bővebb adakozás és áldozatokra nagy visszatetszéssel, sőt elkeseredéssel fogadná, a mint erre a kerületnek több szomorú példái vannak.”

Midőn a gönczi egyházkerület ezen határozatához, irányadásul szolgálnak neki azon gyönyört elvek és eszmék, melyeket Primás ö hercegésze a mult év szeptember 25-én Esztergomban a Sz. László társulat gyűlésében az összesereglett nagy számú egyházi, és világi közönségnek nyíltan előadott: Ö hercegésze érintett beszédében a többi között így szoll: „az egyházat az összes katolikus hívek alkotják, s a klerus Krisztus rendelése szerint ugyan kormányzó, de egyszersmind szolgáló része is a híveknek.

„Az egyház, az iskola, a vallásügy nem csupán a klerus, hanem az összes hívek solidaris érdeke.

Ez volt a felfogás és gyakorlat még sz. László korában, és még később is az Árpádok alatt, midőn község, megye, és országgyűlés egyházi és világi emekből állván, vegyesen intézte a külső egyházi és világi ügyeket.

Akkor még az állam nem ékelte magát a polgári és egyházi társadalom közé.”

„Az átalakulás, melyet ősi alkotmányunk legújabbban nyert, — a parlamentarismus, — kivételtette a kormányt minden vallásbeli solidaritásból, — s minthogy egyszersmind a keresztény vallás felekezetei egyenjogúsága kimondott, — hazánkban a katolikus egyház nemcsak jogosítva,

de önfel-
szabad-
nyes e-
végre,
lépness-
Ez
„egyhá-
vezet.”
S a
antonot
Pr
nyüri e-
rület li-
minden-
pitja, v-
a magy-
9 millió
sülvén,
kegyuri-
ben itt-
egyéb-
lést is,
nagyob-
lyezend-
tekre eg-
épületek
minden-
mint a v-
telezett-
más ó h-
emlék-
„az Iste-
felebar-
hideg s-
s kimer-
és tevé-
hangu s-
Mid-
a jelen,
főtisztel-
alázatos-
teg, tün-
zérli az-
iránti le-
gyöződ-
musnak
góságot,
lőbb ér-
házában
áldástho-
magyar
koronája
gyobb ti-
magyar
mindink-
Min-
főtisztel-
jelen ha-
sőbb hel-
Je g-
nosa, és
egyházm-
pénzerő-
nézve, 11
pénzalap-
mennyisé-
Nem
hasáiban
állithatju
közönl-
Megy-
irigyejl-
correct to
védelmér-
Jöjje
Mi is
érdekelts-
Végezél-
mas, tek-
kath. egy-
A kt-
Egyil-
vagyok —
szót ma g-
Mási-
közéit ma-
borban, h-
önállóság-
Mind-
éles vita
nom, s így
Mind-
getlen
író részér-
Lapja
magyar k-
egyszersm-
mindenkor
nek érinté-
Ezen-
természet-
*) Szer-

de önfenntartása érdekében kényszerítve is van a szabadság, és egyházi függetlenség minden törvényes eszközeit igénybe venni, és felhasználni a végre, hogy autonómiájának teljes gyakorlatába lépessen, s azt megvéddesse.

Ezen cél kitűzése önként soraközásra, s az egyházi és világi elemek szoros egyesülésére vezet.

„S az idő sürget, hogy ez alapon az egyház autonómiáját mielőbb rendezzük.

Primás ő Hercegségének ezen kimondott győnyörrel elveit az egyház autonómiájára nézve a kerület hálás tisztelettel egészen sajátjává teszi, s minden további működését e tárgyban azokra alapítja, várva várva azon boldog időpontot, midőn a magyar szent korona tartományainak majdnem 9 millióra menő katolikusai egy testben egyesülvén, a hibéri rendszer megszűnése, és így a kegyuri kötelezettségek meglazulása következtében itt-ott majdnem rombaduló templomaikat s egyéb egyházi épületeiket, valamint a népevelest is, közös erővel, — mint egy az autonómia nagyobb áldozatokra serkent, — jobb karba helyezendik, teremtvén minden részletes szükségletekre egymást kölcsönösen felségelő, s az egyházi épületeket biztosító pénztárakat, mert a szerzet mindent tehet, mint az irás mondja*) sokkal többet, mint a világi törvények által parancsolt rideg kötelezettség, minthogy arany igazság az, a mit Primás ő hercegsége említett beszédében halhatatlan emlékü Lonovicsunk után felhoz, miszerint: „az Istentől eredt, Isteben gyökerezett szerény felebaráti szeretet leleményesebb, s biztosabb a hideg számításu profán bölcsesemnél, gazdagabb s kimeríthetlenebb a legteljebb pénztáraknál, és tevékenyebb, s áldásosabb a többnyire fennhangu s kétértelmű filantropiánál.”

Midőn a gőzei vegyes egyházkerületi gyűlés a jelen, talán hosszabban indokolt határozatát a főtisztelendő kassai püspöki megyei hatóságnak alázatosan felterjeszti, nem valami újítási viselkedés, tündetés, vagy hatalom terjesztési vágy vezérli azt, hanem egyedül az egyház, és a bazaar iránti legforróbb szeretet, mert melyen meg van győződve a kerület, hogy valamit a katolicizmusnak szabadabb mozgása nagyobb hitbeli buzgóságot, — keresztényi jó cselekedetekkel tündöklőbb erényes életet fog gerjeszteni a széles magyar hazában: ugye honnak különféle nemzetisége áldástól kötelekivel szorosabban összefűzve, a magyar szent korona alatti népeket szent István koronája, honunk ezen diadalmi iránti nagyobb tiszteletre és ragaszkodásra bizdítva, edes magyar hazánkat a Kárpátoktól fogva Ádriáig mindinkább erőssé, s hatalmasabbá teendik.

Mindezeknél fogva az egyházkerületi gyűlés a főtisztelendő megyei hatóságot arra kéri, miszerint jelen határozatát jóváhagyja, s annak illető felsőbb helyeken fogantatást szerezni méltóztatssék.

Jegyzet. Ezenfelül a kerületnek 11 plebányosa, és 3 segédpapja tekintetbe véve, miszerint az egyházmegei elagott papok intézte csekély pénzerővel rendelkeznek, nagyfontosságú czéljaira nézve, 111 o. é. forintokat adakozott az intézet pénzalapjának nevelésére, jövőre is hasonló pénzmennyiségnek ajánlását igérvén. —y.

LAPSZEMLE.

Nem tudjuk, ki szőlamlék meg egyik kath. lap hasábjain 8 jegy alatt a tegnapi számban, de azt állíthatjuk, hogy valóságos fehér hóilló ama közönyben.

Megvalljuk az ilyen fehér hollót magunk is irigyeljük ama laptól, mind erélye a vitában, mind correat tolla s higgadtsága méltó volna jobb ügy védelmére, mint minő ama lapszemle.

Jöjjen át táborunkba, hozzánk jobban beillik. Mi is egyházunkat védjük meleg érzetel, mely érdekeltéssel, s nem csekély feltékenységgel. Végeztélben mi sem akarunk egyebet, mint hatalmas, tekintélyes, szabad és független magyar kath. egyházat.

A különbség közöttünk csak kettő lehet. Egyik, hogy mint világiak — mert esetleg az vagyok — igen nyomatékosan hangsúlyozzuk e szót magy ar.

Másik, hogy mi az egyház hatalmának eszközeit másban keressük, mint amott a másik táborban, hol mi nem bírunk sem szabadságot, sem önállóságot az eszközökben felfedezni.

Mindazon soroknak, melyeket a t. czikkiró éles vita alá vett, irójánul magamat kell bevallanom, s így a válaszólas tiszte is engemet terhel.

Mindenekelőtt meg kell jegyezmem, a független lapok alap felfogásában a tiszt czikkiró részéről tévedést látok.

Lapjaink politikai lap, mely magának a magyar kath. egyház korszerű szervezetét tűzte ki egyszerűsind főczélul, s határozottan tiltakozik mindenkoron a katolicizmus minden más ügyeinek érintése ellen.

Ezen főkérdését is mindig tisztán politikai természetű kérdésnek tekintette, s tekinti most is.

Nem is lehet az más, midőn arról van főleg szó, miként lehet egy organismust helyesen rendezni, mely kimondott képviselvényi alapon több millió népet helyes összekötésbe hozva, egyesített ezéllára tegyen működővé.

Hogy ily körvonalozása a lap feladatának kiválólag világiak s a politikában is forgott emberek közreműködését is követelje, azt természetesen fogja mindenki találni, valamint azt is, hogy noha a tárgyalandó ügyek jogi és politikai természetűek valának, még sem volt nélkülözhető egyházi elem is, s pedig épen azért, hogy tárgyalván az egyház rendezési ügyeket, őrt álljon azon vonal felett, hol a kérdés a tisztán politikai térről a vallási sira tévedhetne.

Természetes volt tehát, hogy az egyház külső, azaz politikai ügyeinek rendezéséhez világiak is szóljat s szólnak folyvást papi szerkesztés czége alatt.

Világiak előtt a polgári társadalom szervezete körül az egyházban most felmerült kérdések már túlhaladtak posztitók. A képviselvényi rendszer alkalmazása, annak érvényrejtésére már ki van víva. A küzdelem kezdete ide s tova félézázad idejére esik vissza, a kérdés azóta a hatalom és nép között előn az elv diadalával intézve.

A világiak tehát az előrehaladt dolgok ezen kivívott álláspontjáról beszélnek egyházi ügyekben is, és mint ma látszik, mind az álláspont, mind a nyelv, melyet szólnak, az egyház terén új és meglepő.

Ezt és ennyit szívesen megengedünk. Azt is szívesen fogadjuk, miszerint a t. czikkiró elismeri, miszerint hibákat abban leli, hogy mi nem minden iránt vagyunk hódolattal, a mit az egyház alakjában látunk, pedig „nem csak — így szól — a hitigazságok és hitelvek, de az ezekből kifolyó következtetések iránt is hódolatot várunk,“ megvárjuk, hogy vonatkozásaiiban az egyház intézményeire, szokásaira, tagjaira mindig azon tiszteletet tanúsítsák, mely az egyház rendelkezéseit az ő tagjaiban is megilleti.”

Es ezen alapfelfogásban rejlik eltéréstünk. Igaza van a t. czikkirónak, hogy köztünk a kath. szellemről fogalomban van ellentétes irány.

Előtűnt a katolicizmus hitigazságai, hitelvei s annak következményei szentek és illethetetlenek, de intézményei és szokásai, mennyiben világi állásukra vonatkoznak, dispensabilis ügyek, miket idő és körülmények változtatnak, tagjai pedig emberek, kik gyarlóságok s tévedéseknek ép úgy ki vannak téve, mint minden, mi ember.

Mi ezen intézményeket és szokásokat, melyek más korban mind időszerűek voltak, nagy és bámulatos dolgokat állítottak elő, tiszteljük, méltán és bámuljuk a szellemi hatalom azon nagyszerű képét, mely vérengző vad népeket birt a keresztény polgárosodás közösségébe vonni és megszilárdítani, mely hatalmával fékezte gyakran a vad önkényt a világi uralom kezében — de a kép más oldalán az intézmények és szokások sorában találunk olyakat is, mint a spanyol inquisitio s efféléket.

Mi az egyház tagjai illeti, hogy a legfelsőbbekhez menjünk mi a sok nagy szemű papák között a világtörténelemben a szellemi hatalom legnagyobb szerű képét állítják elő, talánunk elég olyakat is, kiknek emléke felett pálczát tört az egyházi ügy, mint világi.

Az intézmények és szokások tehát a vita tárgyai s szabad vélekedés anyagai, valamint a tagok felett is szabad szólni a cultura és urbanitás korlátai közt, a nélkül, hogy a kath. érületet joga legyen valakinek kétségbe vonni.

Ezen alapfelfogásban van tehát a különbség, s ebben nem értünk egyet. De elleneink felfogásának aztán következményei, mit a t. czikkiró nem tagadhat, igen is kirívólag lépnek elő ama lap modorából.

Az ugynevezett kath. lapok ugyanis valahányszor az intézmények, szokások és azokat fenntartó tagok felé fordulnak, mindig szentelt vízzel keverik a tentát s megtömni tömjénnel a thuribulumot, s mint bold. Lonovics érsek mondá, ihletességükben néha még a thuribulumot is fejükhöz dobják; ha ellenben az ellenoldalhoz fordulnak, akkor dorongot vesznek kezükbe, azt is legvastagjából. Tintájuk sár és epe.

Sokra becsüljük a t. czikkiró azon nyíltságát, hogy elismeri, miszerint eljárásunkban csak azt panaszolja fel, hogy mi az intézmények, szokások és azt védő tagokat nem tarthatjuk illethetetlenek, mert ez ugy is van. Kifogása azontúl modorunkat illeti s kitételeinkből idéz néhány passust.

A polemicus modor iránti figyelmünk jeléül még rátérünk ezen kifogás illusztrációjára is közelebbről.

UJDONSÁGOK.

— A belügyminiszteriumban tartott egészségügyi tanácskozmány „országos egészségügyi tanács“ alakítását határozta s hatáskörét körvonalozta. Tagjai lesznek rendesek és rendkívüliek, három: egészségügy rendőri, törvényeszéki és a phisicusokat vizsgáló osztályban. A megye és városi egészségügy rendezése iránt is több pont állapított meg; Erdély szintén az egészségügyi tanács alá tartozand; az orvosok alkalmazása törvényesé-

keknél, tanodák állítása, az eddigi sebészeti tanítézetek feloszlatása stb. javaslatot.

— **Vukovics Sebő** helyett, a bácsi választókerület Tórr Istvánt kérte fel a jelöltség elvállalására.

— **FestImre** államtitkár Bécsbe utazott, hogy részt vegyen az azzsai expedítio tanácskozmányában, melyeknél Tegetthoff altengernagy is jelen van.

— **A bieskei csatában** elesett honvédek emlékére Tápio-Bieske vidéken emlékszóbot akarnak felállítani. A pénzalapot biztosan hiszik a vidéken összehozni.

— **Homoky apát** egészségi állapota miatt visszalépett a fejedelmi gyermekek magyar nyelv-tanítói tisztségétől. Midőn az utolsó lezkeletét adta, a koronaherceg magyar nyelven szerkesztett iratot nyújtott át, melyet maga szerkesztett és irt, melyben köszönetét fejezte ki sikeres fáradoalmiért. A vaskorona rendet is ez irathoz mellékelve a koronahörökös nyújtotta át az apátnak.

— **A pest-belvárosi templom tornyai** roskadoznak már. Előbb egészen újból akarták azokat fölépíteni, most azonban csak a nélkülözhetetlen javítások és kiigazításokra szorítkozik a városi tanács. Legközelebb egy bizottság fog összeülni, mely e tárgyban elkészítse a költségvetést.

— **Böszörményi László**, a „M. U.“ szerkesztője a pesti sajtóbírószághoz f. márt. hó 1-én kérelmet nyújtott volt be, melyben pöröknek újból tárgyalásáért folyamodik. E kérelem a f. hó 7-én kiadott válasz értelmében vissza lön ugyan utasítva, de a tárgyalásnak ismételve történheto megtartása érdemlegesen kétségbe nem vonatott. Böszörményi tehát f. hó 10-én újból folyamodott a sajtóbírószághoz, s folyamodványában hivatkozik az idevágó miniszteri rendeletekre.

— **Szeremle helységét**, mely Pestmegeye határszélén, Baja mellett fekszik, mártius 4-én nagy szerencsétlenség érte. Délután egy órakerugyanis tűz támadván, a dühöngő szél segélyével 150 ház lett a lángok martalékává. A tűzvész a szegény népek majdnem minden vagyonát semmivé tette, s el lehet mondani, hogy a rajtukvalónál egyebük nem maradt. Borzasztó esapással süttö honfitársaink nyomorát csak a részvevő szívek adakozása lesz képes enyhíteni!

— **A Biharban** a kath. autonómia ügyében a következő felszólítást olvassuk: Az 1848: XX t. cz. által kedves hazánkban a vallásfelekezetek egyenlősége kimondatván: önként felmerül minden katolikus kebelben azon törvényes kívánalom, hogy katolikus egyházunk autonómiaja a törvényben kijelölt uton lehető legelőnyösebben biztosíttassék. Egy Nagyváradon mai napon e czébből tartott szűkebb körű katolikus értekezlet megállapodása folytán tisztelettel felkérjük a nagyváradi latin és görög szertartásu katolikus egyházmegeket egyházi és világi hivat, hogy katolikus egyházunk részére kivándó autonómia érdekében tartandó egyetemes értekezletre a folyó évi mártius hó 31-dik napján d. e. 9 óraker Nagyváradon a vármegyehez nagy teremében megjelenni és e nagy horderejű kérdés előleges megvitatásában résztvenni szíveskedjenek. Kelt Nagyváradon, mártius hó 5. napján 1868. Gróf Haller Sándor, Körmezey Imre, apát s kanon.

VEGYESEK.

— **A mint a „Századunk“ból veszszük**, szörnyű éhség dühöng Tunisban, mely járványos betegséggel szövötközve, napról-napra szaporítja áldozatait. A Tunisból Susába vezető ut borzasztó látványt nyújt. Minden lépten éhhalál áldozataivá lett hullákkal találkozik az utazó, melyek a kutyáknak esnek martalékul. A levegőt a felhalmozott holttestek büze megmérgezte, s még magában Susában is napokon át eltemetetlenül hevernek a hullák.

— **Horn hazánfa**, mint Párisból jelentik, közelebbről egy rőpiratot fog kiadni e czim alatt. „Le bilançe de l'Empire“, melynek mérlege nem igen kedvező leend a második császárságra nézve. Horn a mostani francia kormány számtalan balfogását ug a kül-, mint a belügyi politikában igen élesen bírálja és támadásai nemcsak a miniszterium ellen vannak intézve, hanem még sokkal magasabban álló személyek ellen is.

KÜLFÖLD.

Franciaország. Egy párisi levelező állítása szerint Walewsky gróf jelenleg minden módon oda hat, hogy a császár általános népszavazást rendeljen el, vajjon kívánja-e a francia nép a miniszterfelelősségi rendszert. Drouy de Lluys is e nézetben van. E szándék kivételében azonban, ugy hiszik, még távol jövőben fekszik. A császárnak e pillanatban épen semmi oka, hogy ily messze terjedő engedményeket tegyen. Mondják, hogy a császári herceg szülétele napján, tehát márcz. 16-án, minden politikai és sajtóvétségért amnestia fog adatni. Ez annál kívánatosb volna, — mivel a Sainte-Pelagie börtön zsufolóság meg van ilyenmüi vétekekkel töltve.

A törvényhozó testületben f. hó 9-én tette le a kormány a kölcsöntörvényt és a 1869 ki budgetjavaslatot a ház asztalára. A képviselők ajkán szájról szájra keringtek kormányváltozásról szóló hírek, melyek azonban kevés valószínűséggel bírnak. A kormány azzal dicsekszik, hogy a katonai törvény az országban kezd népszerű lenni. Ennek illusztrációjául szolgáljon azon körülmény, hogy Lavouse sur Loire maireje beadtá lemondását, azt hozván föl indokul, hogy ily törvény keresztülvitelére nem akar segédkezet nyújtani.

Németalföld. A németalföldi kormány az országgyűlést fölőszaltá határozta. Thornbecke a képviselőházban e miatt interpellálta a kormányt s ezen interpellatió újabbán majdnem válságot idézett elő, mely a kormány határozott vereség-végződött volna. Blussé képviselő ugyanis a következő motívál napirend elfogadását indítványozta: A minisztereket meghallgatása után azon véleményben van a képviselőház, hogy a kamara utóbbi

feloszlatását az állam érdeke nem követelte, és a napirendre tér át. Ezen indítvány elfogadása leg-határozottabb bizalmatlansági szavazat lett volna, a válság tehát a küszöbön állott. A kamara azonban néhány napra fegyvernynyugvást kötött a miniszteriummal, és elhatározta, hogy az indítvány feletti szavazást elhalasztja.

Az indítvány mint Damokles kardja fenyegeti a kormányt, csak napirendre kell tűzni, és vagy a kormányt kell mennie, vagy a kamara feloszlatása ismét elkerülhetetlen. Maga a kormány is elismerte a dolgok ezen állását, s mind a belügyi, mind a külügyminiszter kijelentette, hogy a napirend elfogadását oly bizalmatlansági szavazatnak kellene tekinteniök, mely minden további tárgyalást feleslegessé tenne, és a kormány meg kamara közti surlódást ismét válsággá fokozná. A vita hat napig tartott, jobbról is, balról is heves volt a támadás, és bizonyos az, hogy a kormány jelentékeny erkölcsi vereséget szenvedett. Védelmezői gyenge fegyverekkel éltek és csak türelmeire kérték a kamarat. A kamara nagylelkűen engedett és elfogadta Pynappel indítványát, mely szerint a kormányt alkalm adatik politikájának védelmére és addig Blussé indítványa felett a szavazás elnapoltatik.

Dunafejedelemségek. A bukaresti kormánytól, mint látszik, megnyugtató tudósításokat kaptak Párisban, és Moustier külügyminiszter azt igyekszik kiténtetni, hogy azoknak teljes hitelt ad. Ezt mutatja legalább azon körülmény, hogy az ő közlénye egy czikkben meglegedését fejezi ki a föltét, hogy a román kormány felhagyott függetlenségét kimondásának terével, és magatartását illetőleg arra határozta el magát, miszerint erre nézve egyetértőleg akar eljárni a nyugati hatalmakkal és Orszországgal. „A Dunafejedelemségek barátai, mondja Moustier közlénye, örvendezni fognak a kormány ezen higgadt elhatározásának, mivel az ilyen tettek felelnek meg amaz ország méltóságának, és az ily fellépések illők azon rokonszenvhöz, melyet Franciaország elvár egy oly néptől, mely neki köszönheti önállóságát és egységét.”

Ég szeu más hang ez, mint a hogy a francia lapok, a kormány közlényeit sem véve ki, eddig irtak a román kérdésben s ha megfontoljuk, mily élesen támadták meg a román kormányt már nem is rejtett szándokait: a függetlenség kiküáltását, akkor azon kérdés támad bennünk, mi változtathatta meg a francia sajtó hangulatát. Ezen fordulatot nem idézhette elő más, mint azon jegyzék, melyet a román kormány a nagyhatalmak bukaresti képviselőihez intézett, s melyet itt egész terjedelmében közlünk:

„Azon tudósítások, melyek szerint Törökország irányában ellenséges ban lak alakultak volna Romániában, valamint azon közlemények is, melyek ugyanazon horderővel és hasonló alappal bírtak és nyugaton oly gyorsasággal és ügyességgel terjesztettek, alaptalanok és csak arra szolgáltak, hogy a közvélemény fölizgattassék és tévútra vezetessék. Miután a kormány külföldön valamint a nemzeti képviselőkben ünnepélyesen kinyilatkozta, hogy ezen állítás legkevésbébb sem bir alappal, és miután biztos volt abban, hogy önkormányzatuk kimerítőleg fölírásogították az ország valódi állapotáról, mely elzött sohasem élvezett anyai nyugalmat, megvárta ő fenségének kormánya, hogy azon hírek el fognak mulni és azon meggyőződés fog megszilárdulni, hogy Romániából nem indulhat ki oly kísérlet, mely a szomszéd tartományok rendjét megzavarná. Meg vagyunk tehát lepetve, hogy mindazonáltal fenntartják magukat ezen hírek, hogy naponkint jobban megszilárdulnak és hogy a hivatalos körrögik terjednek.

Mi tehát az önközbenjárását veszszük igénybe, hogy azon szükséges lépések megindítására kérjük fel, miszerint kormányaik a valódi tényállásról értesüljenek, mert meg vagyunk győződve, hogy mihelyt a kormányok megtudják a valót, a közvélemény tévelygéstől ki fog szabadulni, és hogy erre az igazságtalanság helyébe a közbizalom fog felénk fordulni. Ez annál inkább szükséges, minthogy az igazságtalanság emelt vád-magában az országban is nyugtalanságot kelt és azon aggályt szüli, vajjon azon állhírek, melyek terjesztettek, nem eleve kigondolt, titkos czéllal bírnak-e, vajjon nem roszakaratu, sőt Romania biztonságát fenyegető szándékból erednek-e?

Az ily támadások, mint önköz tudják, sem nem alkalmasak a belyugalmat előmozdítani, sem nem szolgálnak a jó viszonylatok megszilárdítására, melyekre ő fensége mindig teljes szívvel törekedett, hogy azokat az összes európai és nevezetesen a biztosító hatalmakkal, mely utóbbiakhoz azonosféltől az elismerés érzete is köti, fenntartsa. Ö fenségének kormánya megtette mindazon intézkedéseket, — nem hogy vállalatokat meghusítson, melyek Romania egy pontján sem szándékoltnak, — ha nem, hogy elejét vegye, és hogy a bizalmatlan kedélyeket megnyugtassa. Fogadja stb. Golesko István.”

Romania magatartása iránt Franciaország meg volna ugyan némileg nyugtatva, de nem kell hinni, hogy egyszerűsind Orszországból békés szándokait illetőleg is, mert a tülterrákban most is bizalmatlanul tekintenek Sz. Pétervár felé, daczára a román kormány megnyugtató nyilatkozata s a szerb kormány jelenlegi magatartásának, melyről egy belgrádi félhivatos lap dicsekedet zeng Mihály fejedelemnek, mint kinek Szerbia kizárólag köszönheti, hogy nincs adóssága, de van oly felfegyverzett hadereje, mint egy keresztény államnak sem keleten.

A szerb nemzet tehát ékként felfegyverezve és egyetértve, a legbékésebben várja és nézi a dolgok folyását. Szerbiának politikáját sem rokonszeny, sem terrorizálás, sem türelmetlenség nem vezérlik, mivel ő önállóan higgadt értelemmel és biztos kombinatióval intézi s végzi ügyeit. Ö nem arrógal magának felforgató szerepet keleten, ő csak a conservatív üdvözhozó eleme akar lenni és maradni.

Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő:

ZOVÁNYI J. MIHÁLY.

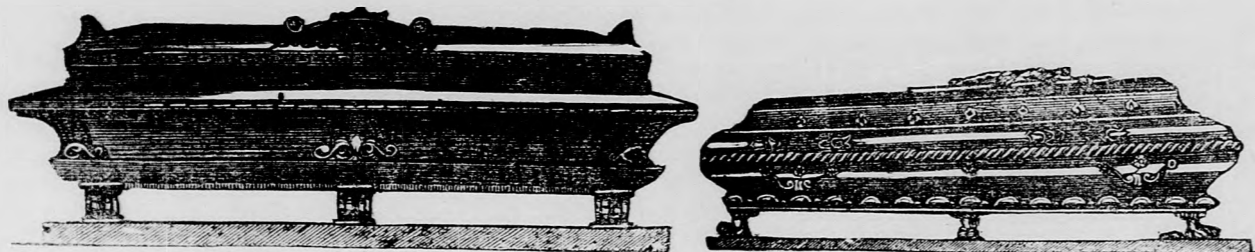
*) Szent Pál Korinth. 1. lev. 13. r)

Pesti áru- és értéktőzsde márczius 13-én.			Magyar értékpapírok árkelete.			Bécsi börze márczius 12-én.			Részvények.			Elsőbbségi kötvények.			
Gabna-árak.			Pesti keresked. bank			Államadósság.			Nemzeti bank			1862. Erzsébet vasut			
Súly- fontokb.	Ára mérőnkint		Adva	Tartva		Adva	Tartva	Adva	Tartva	Adva	Tartva	Adva	Tartva		
Buza bányási	83-85	6. 6.20	640.	645.	Budai keresk. és iparb.	202.	206.	5% osztr. értéku	54.40	54.60	705.-	707.-	1862. államvasut	119.-	119.50
" tiszai	86-88	6.90-6.90	233.	235.	Pesti iparbank	76.	77.	" adómentes	58.85	59.-	187.20	187.40	Déli vasut	96.56	97.-
" pesti	83-85	6.-6.20	1525.	1575.	Magyar hitelbank	435.	438.	" nemzeti kölcsön	65.40	65.60	74.50	75.50	Északi vasut	91.-	91.50
Kétszeres	86-88	6.80-6.90	1290.	1300.	Pesti takarékpénztár	1990.	2000.	" metalliques	57.75	57.85	584.-	587.-	Cseh nyugoti vasut	85.25	85.75
Roza	78-80	4.60-4.65	830.	835.	Budai	435.	438.	1860 ki sorsjegy	83.50	83.60	115.-	115.50	Tiszai vasut	93.-	94.-
Árpa serfőzésre	68-70	2.85-3.10	452.	453.	Pesti hengermalom	885.	890.	Magyar földteherm. kötvény	79.50	70.75	170.	174.-	Gal. Károly Lajos vasut	93.-	94.-
etetésre	68-70	2.60-2.80	580.	585.	Pannonia gőzmalom	1990.	2000.	Bánati	70.-	70.50	1730	1735	Magyar észak vasut	81.-	83.-
Zab	45-47	1.80-1.85	820.	850.	I-só budapesti gőzmalom	615.	618.	Horvát	69.50	70.50	251.20	251.30	Lemberg-csernov. vasut	81.-	83.-
Kukorica bányási	—	—	820.	850.	Budai gyár-telep	215.	217.	Erdélyi	65.25	66.-	166.50	166.70	Erdélyi vasut	81.50	82.-
Bab új	—	2.75-2.85	615.	618.	Concordia gőzmalom	260.	263.	Sorsjegyek.			139.50	140.-	Ausztr. Dunagőzhajóz. társ.	94.-	95.-
Köles	—	5.50-6.-	215.	217.	Budai királymalom	240.	245.	Hitelintézeti	100	131.15	205.-	205.50	Pesti lánchid	—	—
Ropce	—	5.87 1/2-6.-	494.	508.	Szegedi kivít. gőzmalom	73.	74.	Dunagőzhajózási	93.-	93.50	180.	180.50	Érték és pénz.		
	—	5.75-6.85	390.	400.	L. upesti szeszszőmítő	70.	71.	Budai	25.75	26.25	147.75	148.25	Frankfurti váltó	96.65	96.90
	—	—	385.	388.	Pestbudai butorkézmű	494.	508.	Eszterházy h.	130.-	131.-	138.25	138.75	Londoni váltó	116.15	116.60
	—	—	70.	71.	Magyar észak vasut	390.	400.	Salm	31.50	32.-	147.-	147.-	Párizsi váltó	46.10	46.20
	—	—	91. 1/2	91. 1/2	Magyar közuti vasút	91. 1/2	91. 1/2	Pálffy	25.75	26.25	74.-	76.-	Ca. arany	5.53 1/2	5.54 1/2
	—	—	96. 1/2	97.-	Kereskedelmi épület	96. 1/2	97.-	Clarv	27.50	28.50	189.50	140.-	Napoleon'or	9.28	9.29
	—	—	—	—	Lánchíd	—	—	St. Genois	24.25	24.75	486.-	488.-	Egyleti tallér	1.70 1/2	1.71
	—	—	—	—	Alagut	—	—	Windischgrätz	17.50	18.50	380.-	385.-	Ezüst	114.-	114.25
	—	—	—	—	Magyar földh. záloglevél	—	—	Waldstein	21.	22.-					
	—	—	—	—	Pesti keresk. b. zálogl.	—	—	Keglevich	14.75	15.25					

HIRDETÉSEK.

ENTREPRISE DES POMPES FUNEBRES.

Magyarországon főraktár: Pesten, hatvani-utca 1. szám alatt.
Alulírt tisztelettel jelenti a nagyérdemű közönségnek, hogy kizárólag szabadalmazott mindenféle

érezkoporsókkal

jól berendezett főraktárát — szilárdan finomított horganyból vasbordákkal minden színben bronzirozva vagy fényezve, a tárgyhöz méltó számos saját szerkezetű díszítésekkel eddig még el nem ért tökélyben — megnyitotta.
Kaphatók itt mindenféle bársonykoporsók, koporsóvánkosok, moire, atlasz, tullanlais, tarlatannal stb a legdiszesebben feldíszítve. Koporsóderekljak atlasz és zitzből stb. Koporsófalyolok (szemfődelek) valódi francia blondtond belf. csipke és virágokkal ékesítve, selyem, tullanlais, tarlatan és más szövetekből. Halotti öltönyök atlasz, selyemből stb. csipke és virágokkal a legesinosabban feldíszítve.

Tisztelettel

Kortsák J.

Fiók-raktár: József-külvárosban, statio-utca 31. szám alatt van.

SÍK JÓZSEF,

viasz-gyertya-készítő PESTEN,

ajánlja a t. ez. közönségnek dűsan felszerelt

viasz-készítmények raktárát, fehér viasz-gyertyáit,

valamint több százféle

legfinomabb viasz-készítményeit

legnagyobb választékban s legújabb minták szerint
nem különben tiszta fehér és sárga viaszát, nagyban és kicsinyben.

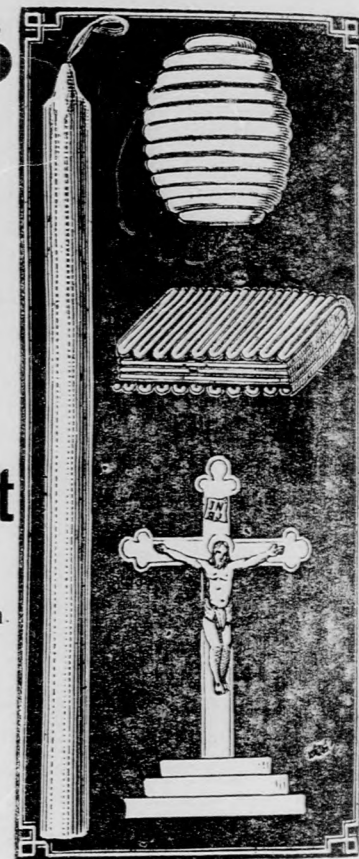
Megrendelések a legolcsóbb árakon és a
legpontosabban eszközöltetnek.

Lakik:

3 dob-utca 3. sz.

Boltja:

Kigyó-utca 2. sz.

A „virágkosárhoz.”

Váci utca a n. szálloda épületében.

KUNZ JÁN. JÓZS. és TÁRSA

fiókvaszon-raktára

a virág-kosárhoz

váciutca a nemzeti szálloda épületében Pesten.

ajánlja gazdag választéku rumburgi, hollandi, creas, fehér-fonal és szilézai vásznait, azoknyíl asztalkendőket, törülköző és vászon-zsebkendőket, asztal és ággyertőket, fehér és színes ággy és butor-eszuvaszt, nankingot, fehér és színes perkalit, ablakfüggőnyit, linon (Moul) battist, elair, sima és virágos mousselin, mindennemű béleket, egy nagy választékban kész fehéreműket, valamint minden e szakmához tartozó czikkeket a legjutányosabbra szabott árakon.

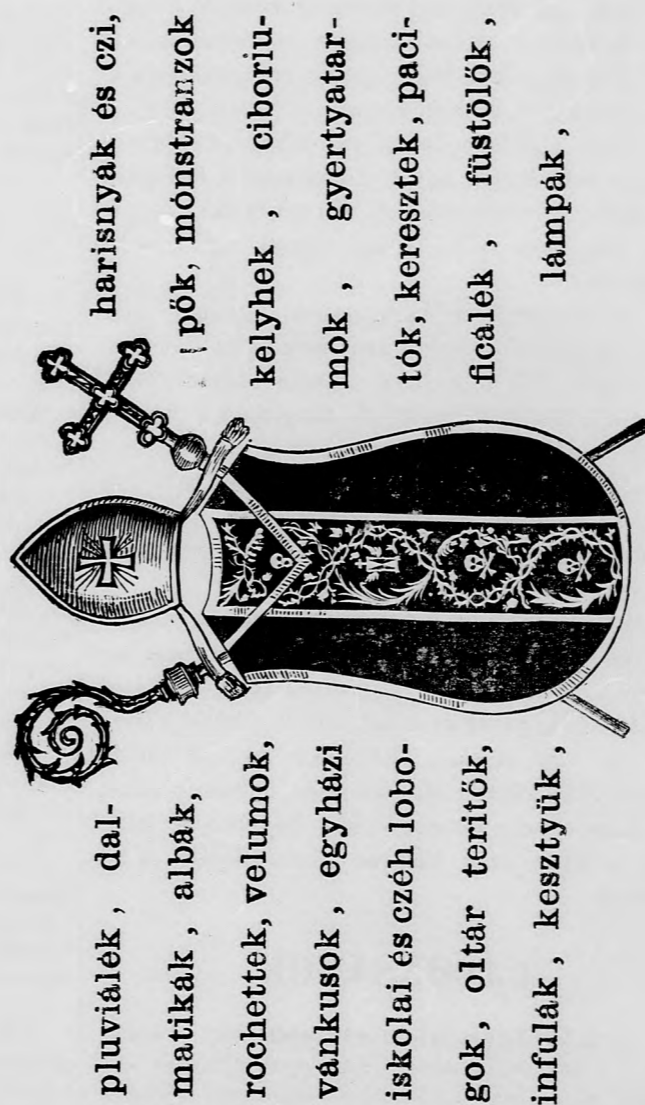
A vásznak valódiságáért jóállás biztosítatik.

Vidéki megrendelések különös figyelemmel és pontosan teljesítettek.

Váci utca a n. szálloda épületében.

Nagy vászonraktár

Misemondó ruhák

pluviálék, dal-
matikák, albák,
rochetek, velumok,
vankusok, egyházi
iskolai és czéh lobo-
gok, oltár terítők,
infulák, kesztyűk,

harisnyák és czi,
pök, mónstranzok
kelyhek, ciboriu-
mok, gyertyatár-
tók, kereszttek, paci-
ficálék, füstölők,
lámpák,

valamint mindennemű

EGYHÁZI SZEREK

legjutányosabb áron

kaphatók

OBBERBAUER ALAJOS

gyárraktárában váci-utca 15. sz. Pesten.

Árjegyzékek és minden utasítás kívánatra bekuuldetik.